

ΠΕΤΡΟΣ ΜΑΓΝΗΣ

Τὸ κυριώτερο γνώσιμα ἐνὸς καλλιτέχνη εἶναι ἡ διαρκὴς ἐκδήλωση. Κι ἐκδήλωση σημαίνει τὸ τέλειο παρουσίασμα τῶν ἔξωτερικῶν κι ἔσωτερικῶν ἐντυπώσεων ποὺ μᾶς προσφέρει κάθε μέρα ἡ ζωή. Μιὰ ἀνατολὴ ἥλιου ἐνῶ γιὰ τὸν κοινὸ ἀνθρωπὸ δηλώνει τὴν ἀρχὴν τῆς ἡμέρας, μπορεῖ, γιὰ τὸν αἰσταντικὸ νὰ σταθεῖ ἀφορμὴν ὑψηλῆς δημιουργίας. Ὁ ψυχὴ τοῦ ποιητῆ, σᾶν ἔνα καλοκουρδισμένο δρυγανό, ἥχολογά καὶ στὸ πὺ ἀνάλαφρο ἄγγιγμα. Κάθε ἐπίδραση ἔχει καὶ τὸν ἀμεσο ἀντίχτυπό της. "Ολα μαζεύονται σιγά, σιγά μέσα του.

Καὶ κάποτες, σὲ μιὰ δρισμένη ψυχολογικὴ στιγμή, ἄλλα ξεπειένται αὐτόρημητα κι ἄλλα μὲ χύλιους πόνους καὶ μύρια βάσανα. Πάντα δύμας παρουσιάζονται μεταμορφωμένα φέροντας τὴ σφραγίδα τοῦ δημιουργοῦ. Καὶ κάθε νέο γέννημα πρέπει νὰ φαινερώνεται κι ἀρτιώτερο. Πιὸ μεστωμένο ἀπὸ τὴν ἐντατικὴν παρατήρησην σύνθετο ἀπὸ τὶς διάφορες ἀπόψεις ποὺ ἔχουμε ἀποχτήσει ἀπὸ τὴν μελέτη κι ἀνατένιση τῶν φαινομένων ἀπὸ ἀπὸ τὴν ἀπολυτωμένη μορφὴ ποὺ τοῦ δίνει ἡ δυνατὴ προσωπικότητα ποὺ ἔχει δικό της μυστικὸ τέχνης. Κάθε νέο μας ἔργο, μιὰ νίκη πρέπει νὰ εἶναι ἐπάνω στὴν προηγούμενη παραγωγὴ μας καὶ συνεπῶς στὸν ἴδιο τὸν ἑαυτό μας.

Μιὰ δημιουργικὴ ἴδιοσυγκρασία βρίσκεται ἔξακολουθητικὰ σὲ κίνησι ὥστε νὰ δέχεται ὅλα τὰ μηνύματα καὶ νὰ τὰ μεταδίδει ἀμέσως. Εἶναι μιὰ ἔνπνημένη συνείδηση. Ἔνας ἀρχικὸς πυρductas ποὺ διαρκῶς περιστρέφεται, πλουτίζεται, μεστώνεται καὶ παρουσιάζει μὲ τὸ πέρασμα τοῦ χρόνου τὶς τελειότερες παραλλαγὲς μορφῶν. Ἡ ἀντίθετη κατάσταση σημαίνει ἀκίνησία, κοίμισμα: διανοητικὸ θάνατο. Ὁ ἐρασιτεχνισμὸς εἶναι ἡ δικαιολογία τῆς ἀνικανότητας μερικῶν ἴδιοσυγκρασιῶν. Ὁ ἐρασιτεχνισμὸς ἐπιβεβαίωση εἶναι ἀδυναμίας στὴ διανοητικὴ σφαῖδα. Ὁ στοχαστὴς ποὺ στὸ τέλος τῆς μέρας δὲν ἔχει καὶ κάτι νέο νὰ ἐκφράσει εἶναι ἀνάξιος τοῦ ὄντοματος.

"Ἐπειτα ἀπὸ τριάντα σχεδὸν χρόνια ποιητικοῦ σταδίου δι Πέτρος Μάγνης, παρουσιάζει σήμερα ἔνα τομίδιο, ποὺ

άν τυπώνονταν στὸ σχῆμα καὶ μὲ τὰ ψηφία τῆς «³Ασάλευτης Ζωῆς», σίγουρα δὲν θὰ ξεπερνοῦσε τίς εἴκοσι σελίδες. Καὶ νὰ σκεφτεῖ κανεὶς πῶς αὐτὴ εἶναι ἐργασία τόσου καιροῦ, κατασταλλάγματα τόσων ἐντυπώσεων καὶ μελετῶν ποὺ ὑποτίθεται διτὶ δὲν λείπουν κι ἀπὸ τὴν φτωχότερη ζωῆ. Καὶ φτάνει κανεὶς ἀμέσως στὸ ἔξης συμπέρασμα : ἡ αὐτὸς δι ποιητὴς ζοῦσε σὲ μιὰ ἔρημο (καὶ τότες πάλι δὲν θὰ δικαιολογόταν ἡ σιωπή του γιατὶ θάπερε νὰ τραγουδήσει τῇ μοναξιά του) ἢ ἀπλῶς σκέφτηκε κάποτες πῶς ἡ ποίηση εἶναι ἔνα μέσο ἐπίδειξης, καλύτερο ἀπὸ κάθε ἄλλο, καὶ κάποτες, κάποτες ἐσκάρωνε κι ἔνα ποίημα, νομίζοντας ἔτσι πῶς θὰ ξεγελοῦσε τὴν Δόξα, αὐτὴν τὴν πόρνη κι ἀναγελάστρα γυναῖκα. Ἀλλὰ (καθὼς ἡταν ἐπόμενο) μὴ δρέποντας καμία ἐπιτυχία ξαναγύριζε πάλι στὴ ζωὴ δοκιμάζοντας ἄλλα. Κι ἔτσι βασίλευε πάλι ἡ θεία σιωπῆ.

Πολλοί θὰ ποῦνε πῶς ἡ ποσότητα δὲν ἔχει καμιὰ σχέση μὲ τὴν ποιότητα καὶ πῶς ἀρκοῦν δύο ἢ τρία ποιήματα γιὰ νὰ στερεώσουν μιὰ φήμη καὶ νὰ ἐπιβάλλουν ἔνα καλλιτέχνη. Μὰ στὸ ἔργο ποὺ ἔχουμε στὰ χέρια, κυριαρχεῖ ἀπὸ τὴν ἀρχὴ ὡς τὸ τέλος μιὰ κοινοτυπία ποὺ δχι μόνο ποιήματα ἀρτιὰ κι ἔχοντα τὴ σφραγίδα τῆς εἰμαρμένης δὲ συναντοῦμε, μὰ οὔτε καν ἔνα στίχο ποὺ νὰ μείνει στὴ μνήμη μας καὶ ποὺ θὰ μᾶς βασανίσει ἢ θὰ μᾶς παρηγορήσει σὲ κρίσιμες στιγμὲς τῆς ζωῆς μας. Στὸ βιβλίο του ἔχει δοκιμάσει πολλὰ ἄλλα δὲν ἔχει κατορθώσει νὰ δόσει παρὰ κοινὲς ἀλήθειες, πιστοποιήσεις μὲ δίχως τὸ ἐλάχιστο ἐνδιαφέρο, καταστάσεις ποὺ θὰ διέκρινε κι δι πιὸ περιορισμένος νοῦς. Δὲν ὑπάρχει στὴν ἐκδήλωσή του, καμιὰ τάση πετάγματος. Τὸ ἀπειρολείπεται κάτω στὸ χῶμα καὶ τὸ βλέμμα του δὲν τολμᾶ ποτὲ ν' ἀτενίσει τοὺς μακρυνοὺς δρίζοντες.

Η εύκολία κυριαρχεῖ στὰ γραφτά του : καμιὰ προσπάθεια γιὰ περιτέτεις στοὺς δύσκολους δρόμους. Δὲν μᾶς ὑποβάλλει τίποτε. Ἐκφράζεται στατικά, μὲ δίχως καμιὰ ἀροιστία ποὺ νὰ μεταδίδει τὴν πλατωσιά, τὴν ἀπεραντωσύνη. Εἶναι συμμαζεμένος, βαλμένος σὲ στενὰ δρια. Η ποίηση τὸ κάτω τῆς γραφῆς πρέπει νὰ φέρνει τὴ γοητεία τοῦ μυστηρίου. Κι δπου δὲν ὑπάρχει μυστήριο δὲν ὑπάρχει

ποίηση δογματίζει ὁ κριτικός. Ἡ ποίηση εἶναι τὸ ζῆτημα τοῦ ὀνείρου καὶ χαραχτηριστικὸ τοῦ ὀνείρου καὶ μετουσίωση τῆς πραγματικότητος. Μὲ τὸ ὄνειρο προσπαθοῦμε νὰ βγοῦμε ἀπὸ τὴν καθημερινὴ μιέραια καὶ νὰ ξεγελάσουμε τὸν ἑαυτό μας μὲ κάπια εἰκόνα ζωῆς τελειότερης. Ὡστε ἡ ποίηση στηρίζεται στὴ μεταφορά, στὴν ἀλληγορία. Δὲν ἐκθέτει τὰ πράγματα μὲ τὸ νὶ καὶ μὲ τὸ σῆγμα. Μεταχειρίζεται εἰκόνες, μύθους, θρύλους, σύμβολα, γιὰ ν' ἀποδώσει, γιὰ νὰ ὑποβάλει, σὲ μιὰ στιγμῆς μέθης, τὴν ἔξιδανίκευση τῆς ζωῆς. Στὸν «Πρόλογο» τῆς «Ἀσάλευτης Ζωῆς», δι Παλαμᾶς μιλῶντας, γιὰ τὸ μοιραῖο ποὺ περιμένει ὡς κι αὐτὸν τὸν καλλιτέχνη ποὺ εἶχε τὶς περισσότερες ἐλπίδες νὰ δοκιμάσει τὴν αἰωνιότητα, δὲν κάνει φιλοσοφικὸ σύστημα, ἀλλὰ ἀρδαίαζει εἰκόνες κι ἐκφράζεται μὲ μεταφορές. Καὶ μόνο ἀπὸ τὸ γενικὸ ἀγνάντεμα τοῦ ὅλου ποιήματος, καὶ μόνο σὰν συμπέρασμα ἀπὸ αὐτὸ τὸ σύνολο, προκύπτει μιὰ φιλοσοφικὴ ἀντίληψη, μιὰ κοσμοθεωρία. Κι αὐτὸ τὸ σύνολο δὲν εἶναι πάλι, παρὰ μιὰ μεταφορά, μιὰ σύνθετη εἰκόνα, ποὺ ἔχει ὡς σκοπὸ νὰ μεταδόσει τὸ μεγάλο συμβολισμὸ ποὺ ἀδραῖε δι ποιητικὸς νοῦς. Κι ἐδῶ ἀντιμετωπίζουμε τὸν καθαυτό, τὸν καθαρὸ ποιητικὸ τρόπο: τὴν οὐσία τῆς ποίησης, τὸν τρόπο ποὺ ἔχει ἀοριστία, προέχταση.

«Ως ἐδῶ κρίναμε τὴν ἐκδήλωση τοῦ Πέτρου Μάγνη, μὲ γενικὲς γραμμές. Ἄς κυτάζουμε τώρα κάπως ἀναλυτικώτερα αὐτὸ τὸ ἔργο, πέρονοντας ἔνα, ἔνα μερικὰ ἀπὸ τὰ στοιχεῖα στὰ διοῖα προσπάθησε ἀλλὰ ἀπότυχε.

Στὴν ποίησή του διακρίνουμε:

1o. *Tὴ λατρεία τῆς φύσης*: Αὐτή του ἡ τάση παρουσιάζεται πολὺ συχνά, ξεχωριστὰ ὅμως στὸ ποίημά του δι «Φυσιολάτρης». Ἡ πρόθεσή του ἦταν φαίνεται νὰ μᾶς δόσει τὴν ἀντίθεση τῆς φυσικῆς ζωῆς, τῆς ζωῆς τοῦ ὑπαίθρου, πρὸς τὴ ζωὴ τοῦ βιβλίου, πρὸς τὴ ζωὴ τοῦ γραφείου. Κι ὅμως ἀπὸ ἔνα τέτοιο γονιμώτατο θέμα, δὲν κατορθώνει, παρὰ νὰ πιστοποιήσει ξερὰ καὶ κοινὰ πράγματα. Δὲν μεταδίδει καμιὰ συγκίνηση. Δὲν περιγράφει ψυχολικὲς καταστάσεις. «Ολες οἱ ἐντυπώσεις του εἶναι ξώδειμες καὶ περιο-

οἵζονται σὲ πιστοποιήσεις ποὺ κι ὁ πιὸ κοινὸς νοῦς θὰ
ἔκανε.

Νὰ ἡ γυναικαὶ τὸ πλέον
ῶραιον ποίημα!

Σᾶν ν' ἀκούω κανένα ἀπὸ τοὺς τόσο γνωστούς μας
τύπους, ποὺ μόλις ἀντικρύσουν τὴν ἀφοσιωμένη στὴν
συγκέντρωση καὶ στὴ μελέτη ζωῆ μας, φωνάζουν: «Τὶ χα-
μένος καιρός. Στραφῆτε πρὸς τὴν ἀπόλαυψη τῶν ήδονῶν.
Ἡ γυναικαὶ εἶναι τὸ πᾶν. Δὲ χρειάζονται καὶ πολλὲς φιλο-
σοφίες.»

Ἐνῶ μὲν αὐτῇ τῇ βασικῇ ἴδεα θὰ μποροῦσε νὰ δόσει
μιὰ συγκλονιστικὴ ἀντίθεση, πλούσια σὲ ὑποβολὴ. Δυνατὸ
παραδειγμα (ἀλλὰ στὸ πεζό), ἔχουμε τὴν «Κούκλα» τοῦ
Νικολαΐδη, ποὺ χωρὶς καμιὰ διδαχὴ καὶ ἀπλῶς μὲ μιὰ δυ-
νατὰ ψυχολογημένη κατάσταση, μᾶς μεταδίδει τὸ με-
γάλο σύμβολο. Μὲν ἀπὸ τὸν Μάγνη λείπουν τὰ ἐσωτερικὰ
φτερά, λείπει τὸ μεθῦσι ποὺ ἔξωραίζει τὸ πᾶν, ὁ ἐσωτερικὸς
παλμός. Λείπει ἡ ποίηση.

2o. Τὰ κοινωνιολογικὰ ἴδανικά: Πασχίζει νὰ καινοτο-
μήσει, δηλ. νὰ δειχτεῖ σύμφωνος μὲ τὴν ἐποχήν του, φέρ-
νοντας στὴν στιχουργία του μερικὲς κοινωνιολογικὲς ἀπό-
ψεις. Θέλει νὰ μᾶς πείσει πώς νοιώθει τὶς ροπὲς καὶ τὶς
ἀνάγκες τῆς σημερινῆς κοινωνίας, δείχνοντας ἐνδιαφέρο γιὰ
τὴν πάλη τῶν τάξεων.

Μὰ αὐτές του οἱ ἀπόψεις εἶναι τόσο συνηθισμένες, τόσο
γνωστές, ποὺ ἡ διατύπωσή τους, δὲν ἔχει κανένα ἐνδιαφέρο
γιὰ μᾶς. Τὰ παραδείγματά του εἶναι τόσο συνηθισμένα, τὰ
παρουσιάζει μὲ τέτοιο τρόπῳ ποὺ ὡς ἀποτέλεσμα κερδίζει
τὴν ἀποτυχία. Μᾶς ἀφήνει ὅχι μόνο ἀσυγκίνητους ἀλλὰ
προκαλεῖ κι ἔνα αἴστημα εἰρωνείας μέσα μας, γιὰ κεῖνον
ποὺ ἀκόμα ἀπορεῖ κι ἔξισταται γιὰ τόσο ἀπλὰ πράγματα,
σᾶν νὰ ἔτυχε νὰ τ' ἀντικρύσει γιὰ πρώτη φορά.

Ο ἀληθινὸς καλλιτέχνης δὲν δογματίζει. Περιγράφει
ἀπλὰ ἡ μεγαλοφάνταστα, μὰ πάντα ἔχοντας ὡς σκοπὸ τὴν
αἰσθητικὴ συγκίνηση, καταστάσεις ποὺ θὰ φέρουν τὴν ἐπι-
διωκόμενη ἀπίχηση. Σὲ μιὰ ἀντίθεση μεταξὺ πλούσιου
καὶ φτωχοῦ, δὲν θὰ βάλουμε τὸν μὲν ἔνα νὰ καλοτρώ-
γει, τὸν δὲ ἄλλο νὰ βλέπει ἀπὸ τὴ γωνιὰ μὲ πεινασμένο
μάτι. "Οχι! Αὐτὰ δὲν ἔχουν πιὰ κανένα ἐνδιαφέρο. Ἡ

ἐπανάσταση ἔχει ἀπὸ καιρὸν ἐυπνήσει μέσα μας.

‘Η παραπάνω σκηνὴ γιὰ τὸν δυνατὸν δημιουργὸν θὰ σταθεῖ ἀφετηρία βυθομέτρησης τῆς ἀνθρώπινης ψυχῆς. Δὲ θὰ περιοριστεῖ δύναμις ὁ Μάγνης στὸ ἔξωτερικὸν φαινόμενον. Θ’ ἀδρᾶξει τὴν εὐκαιρία γιὰ νὰ μᾶς δεῖξει τὴν ἄβυσσο τῆς συνείδησης τοῦ πλούσιου, ποὺ κάτω ἀπὸ τὴν καλοτέρασή του κρύβεται ἡ ἀνησυχία, ἡ ἀγωνία, ἡ τύψη, ἡ ἀρρώστεια ποὺ τοῦ φαρμακώνουν τὴν ζωὴν ἢ τοῦ ἄλλου τοῦ ἀκόλαστου ποὺ ἔχει πιὰ πορωθεῖ ἡ ψυχὴ του. Κι ἔπειτα σᾶν ἀντίθεση, ποὺ θὰ φέρει τὸ δρᾶμα, θὰ δόσει τὴν ψυχολογία τοῦ φτωχοῦ ποὺ σκύβει ὑπομονητικὰ τὸ κεφάλι μπρὸς στὸ μοιραῖο ἔχοντας γιὰ μοναδικὴν ἐλπίδα, τὴν πίστη του ἢ τοῦ ἄλλου φτωχοῦ ποὺ ἀπὸ τὴν ἀπελπισία γεννήθηκε ἡ ἀμφιβολία μέσα του καὶ ποὺ κρύβει στὰ στήθη τὴν ἐπανάσταση περιμένοντας τὴν κατάλληλη εὐκαιρία γιὰ ν’ ἀνατρέψει ὅτι τοῦ στέκεται ἐμπόδιο* καὶ συνεπῶς θάνατος.

Αὐτὴ εἶναι ἡ περιοχὴ τῆς τέχνης.

30. *Tὴν τάσην σμίκρωνης τῶν πιὸ ὑψηλῶν αἰσθημάτων καὶ διαγοημάτων*: ‘Ο κατώτερος ποιητὴς φαίνεται ἀπὸ τὸ ἔξης γεγονός: ἔχει μιὰ ἔξαιρετικὴ ἵκανότητα νὰ μικραίνει καὶ τὰ μεγαλύτερα σύμβολα, νὰ πουρελιάζει τὸ ἀψηλότερα ἴδαινικὰ νὰ παρουσιάζει μίζερες καὶ τὶς βαθύτερες ἴδεις. Σὲ δλα δίνει τὸ μέτρο τοῦ ἑαυτοῦ του: ὁ νόμος τῆς σχετικότητας.

Ποιήματα μὲ θέμα τὴν Μαγδαληνὴ δλοι σχεδὸν οἱ ποιητὲς ἔγραψαν: σύμβολο τῆς ἴδαινικῆς ἀγάπης, ποὺ νικᾶ τὸν σαρκικὸν ἔρωτα καὶ δοκιμάζει ὡς κι αὐτὸν τὸν θάνατο. ‘Εχουμε τὸ παράδειγμα τόσων ἔνων ποιητῶν κι ἔχουμε κι ἐμεῖς τὴν «Μαγδαληνὴ» τοῦ Βάροναλη, ποὺ φτάνει σὲ ἀφάνταστο. ‘Ολοι αὐτοὶ μᾶς παρουσιάσαν μιὰ Μαγδαληνῆ σύμβολο μιᾶς ἀνθρωπιστικῆς ἔξυψωσης, ἐνὸς ὑψηλοῦ ἴδαινικοῦ, μιᾶς κάθαρσης τῆς ζωῆς. Κι ἔπειτε νάρθει ἡ περιορισμένη νοοτροπία τοῦ Μάγνη γιὰ νὰ δόσει μιὰ τέτοια ἐρμηνεία ἥθικῆς κατάπτωσης στὶς σχέσεις Μαγδαληνῆς καὶ Χριστοῦ γιατὶ δὲν ἔξηγεται ἀλιῶς τὸ νόημα ποὺ πέρνει τὸ δλον ποίημα μὲ τὸν ἔξης στίχο: «*Ἄλλοι μὲ πιὸ περίτεχνα γλωττίσματα*». (‘Ο νοῶν νοήτω...)

Τὸ νὰ φέρονται κανεὶς τὶς σχέσεις τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς Μαγδαληνῆς σὲ τόσο χαμηλὸν ἐπίπεδο, δίδοντας μιὰ ἔρωτικὴ

εἰκόνα κατάπτωσης κι ἔκφυλισμοῦ, πρέπει νὰ ἔχει φτάσει στὸν ἀστατο βαθμὸν ἀσέβειας. Ἀσέβειας δχι ὡς πρὸς τὰ θεῖα (αὐτὸ οὔτε κἄν θὰ μᾶς ἐνδιέφερε) ἀλλὰ ἀσέβειας πρὸς τὴν Τέχνη ποὺ ἥξερε ὡς στὰ σῆμερα κι ἔδινε μιὰ ἔξιδανικευμένη εἰκόνα αὐτῶν τῶν σχέσεων. Μὰ ἀς εἶναι. Εἴπαμε: δ νόμος τῆς σχετικότητας. Κάθε ἀνθρωπος, στὴν ἐκδήλωσή του, δίνει τὸ μέτρο τοῦ ἔσωτοῦ του. Πρᾶγμα τὸ δοποῖ συνασθανόμενος δ Μάγνης, ἀφέρεσε κι ἀλλοτές αὐτὸν τὸν στῖχο στὴν σημερινὴ ἔκδοσή του. Μὰ τὸ γεγονός μένει. Αὐτὸ τὸ ποίημα ἔχει δημοσιευτῇ σὲ διάφορα περιοδικὰ καὶ πάντα εἶχε τὸν παραπάνω στῖχο. Σήμερα δμως ἐπειδὴ παρουσιάζει βιβλίο καὶ μὴν ἔχοντας τὸ θάρρος τῆς γνώμης του, τὸν ἀλλαξε. Αὐτὴ δὲ ἀλλαγὴ δὲν ἐλαφρώνει καθόλου τὴν θέση του. Ἡ πρώτη κίνηση πάντα θὰ μένει. Ἐκεῖ μέσα ὑπάρχει κι ἀλήθεια. "Ολα τὰλλα εἶναι συστολές, ντροπές, προσαρμογὲς στὶς κοινωνικὲς συνθῆκες, καὶ στὴν κοινὴ γνώμη. Ὑπεκφυγές. Ἐξάλλου δὲ ἀλλαγὴ τοῦ στίχου εἶναι δὲ πιὸ εὔγλωττη ἐπιβεβαίωση τῶν δσων λέγω. Γιὰ νὰ τὸν ἀλλάξει θὰ πεῖ πῶς ὑπῆρχε αἰτία. Κι αἰτία ποὺ προξενεῖ ντροπή.

"Ἐκ πρώτης ὄψης, ἀνατρέχοντας στὸ παρελθόν, θὰ ἔπρεπε νὰ τοῦ καταλογίσουμε καὶ μιὰ ἀρετή. Σ' ἔναν ἀντιδιανοητικότατο καιρό, δ Μάγνης, ἥτανε ἔνας ἀπὸ τοὺς λίγους ποὺ πολέμισαν γιὰ τὸν δημοτικ ἄγῶνα, στὴν Ἀλεξάντρεια. Μὰ κι ἐδὼ δὲν δείχτηκε ἀνθρωπος στὸ ὑψος του. Ἀνήκει στὴ χωρεία ἐκείνων ποὺ διλιάζουν δταν προχωρήσει δηλικία τους, ἐκείνων ποὺ κάνουν παραχωρήσεις, ἐκείνων ποὺ σιγὰ, σιγὰ ἔμφαντζουν στὰ γραφόμενά τους τὴ μιχτὴ καὶ κάποτε τὴν καθαρεύουσα. Εἶναι δημοτικῆς, ἐκείνοι ποὺ τῆς προξενοῦν τὸ μεγαλύτερο κακό, γιατὶ χρησιμεύουν ὡς φανταχτερὸ ἐπιχείρημα, ὡς ὅπλο στὰ χέρια τῶν ἔχθρῶν τῆς προόδου.

"Ο Μάγνης εἶναι ἔνας ϕίλασπις. Σὲ μερικά του γράμματα πρὸς ἐφημερίδες (στὶς δοποῖς πρέπει νὰ σημειωθεῖ δτι ἐπιτρέπεται δημοτικὴ) μεταχειρίζεται κάποτες μιὰ μιχτή, καὶ σὲ κάτι ἄλλα πεζογραφήματά του, μιὰ καθαρεύουσα τῆς κακῆς ὥρας. Εἶναι δημοτικής, συντηρητικότητα ποὺ δλοένα προχωρεῖ. Εἶναι τὸ χειρότερο είδος τῆς συντηρητικότητας. Ἐκείνης

ποὺ μιὰ φορὰ ἡταν ἐπανάσταση καὶ ποὺ κατάντησε νὰ κουτσαίνει σήμερα. Δίπλα σ' ἀνθρώπους ἔξελιγμένους, συγχρονισμένους, ἔχουμε τοὺς φύσει ὅπισθοδομικούς, ἐκείνους ποὺ στὰ νειᾶτα τους, παρασύρθηκαν ἀπτὴ μόδα, ποὺ ἔγιναν ἀπὸ σνομπισμὸ δημοτικιστές, καὶ ποὺ σήμερα μὲ τὸ προχώρημα τῆς ήλικίας, βρίσκουν τὸν ἑαυτό τους στὴν συτηρητικότητα. Ὁ Μάγνης εἶναι ἔνας ἀπ' αὐτούς. Πρὸς αὐτοὺς πρέπει νὰ εἴμαστε ἀμείλιχτοι γιατὶ ἡ ἀρρώστεια τους εἶναι ἡ ἴδια ἡ ἀρρώστεια πρὸς τὴν ὄποιαν πολλοὶ ἀπὸ μᾶς πολέμισαν κι ἀκόμα πολεμοῦν μὲ λύσσα νὰ ξεριζώσουν ἀπὸ τὴν ψυχή τους.

Ἄπὸ μορφικὴ ἀποψη ὁ Μάγνης μᾶς ἀφήνει ὀλότελα ἀσυγκίνητους. Καὶ βέβαια: ἔνας ἀνθρωπός μὲ δίχως δυνατὴ προσωπικότητα, ἔνας λογοτέχνης μὲ δίχως ἐσωτερικότητα, τὶ μορφὴ μπορεῖ νὰ δόσει στὶς ἐκδηλώσεις του; Ἀπλούστατα τὸ φιλολογικό του φανέρωμα θāναι ἀντᾶξι τῆς πηγῆς ἀπὸ ὅπου προέρχεται. Ἡ ρουτίνα τῆς σκέψης, ἡ κούφια ἀστηματολογία, ὁ ψευτορωμαντισμὸς τῆς ἔκφρασης δὲ μπορεῖ παρὰ νὰ κυριαρχοῦν. Οἱ εἰκόνες του εἶναι κοινότατες καὶ δὲν ὑπερβαίνουν τὰ δρια τῆς ἀπλῆς παρομοίωσης. Ἐνας ἄκρατος βερμπαλισμὸς κυριαρχεῖ μὲς στὸ ἔργο του. Τίποτε δὲν διαγράφεται μὲ ἀδρὰ χαραχτηριστικά. Εἶναι ἔνας ἄχρωμος ποιητής. Τὸ μόνο του χαραχτηριστικὸν κοινοτυπία.

Πῶς ἀντιλαμβανόμαστε τὴν ποίηση σήμερα; Ἀπὸ τὸν ποιητὴ ἔχουμε ἀξιώσεις. Δὲν ἀνεχόμαστε τὸν κούφιο λυρισμό. Ἡ ποίηση πρέπει νὰ εἶναι βαρειὰ ἀπὸ πεῖρες, μεστωμένη ἀπὸ τὴ γνώση, σύνθετη ἀπ' ὅλες τὶς ἰδιοσυγκρασίες ποὺ φανερώθηκαν ὡς τὰ τώρα, κι ἀπολυτρωμένη ἀπὸ τὴν ἀτομικὴ σύλληψη, ἀπὸ τὴν σφραγίδα τοῦ δημιουργοῦ. Δὲν ἀνεχόμαστε πιὰ τὶς κραυγὲς ἐκεῖνες ποὺ παρουσιάζονται μὲ τὸν παληὸ προαιώνιο τρόπο. Μᾶς ἔχουν κουράσει οἱ χλιοτυπωμένες αἰστηματολογίες. Ἀπαιτοῦμε ἀπὸ τὸν καινούργιο λυρισμό, νέα συγκίνηση, νέα τρεμοῦλα, νέα δόνηση. Σήμερα ἐκεῖνο ποὺ μᾶς χαραχτηρίζει εἶναι ἡ ἀνησυχία, δηλαδὴ ἡ

ἔξακολουθητική ἀναζήτηση τοῦ «νέου». Κι ἡ ποίηση πρέπει ν' ἀνταποκρίνεται πρὸς αὐτὴ τὴν ὑπέρτατη ἀνάγκη μας. Καὶ γιὰ ν' ἀνταποκριθεῖ πρέπει ν' ἀναβρύσει ἀπὸ τὴν οὐσία τῶν πραγμάτων, ἀπὸ τὴν ἀβυσσο τῆς συγκίνησης, ἀπὸ τὸ βάθος τῆς σκέψης. Ἀλέως μένοντες ἀδιάφοροι καὶ κλείνοντες μὲ ἀνία τ' ἀνοιχτὰ βιβλία. Ή ποίηση πρέπει νάρχεται ἀπὸ μακριὰ καὶ νὰ μᾶς εἶναι συγκλονιστικὸ ἀνοιγμα παραθύρου, μπρὸς σὲ πλούσια συγκομιδή. Βαρεθήκαμε πιὰ ν' ἀκοῦμε ἀδειες λέξεις. Πάντα θέλουμε νὰ ἔχαντλούμε τὸ καθετὶ καὶ νὰ τὸ γενύμαστε πλέοντα. Ποίηση ποὺ ἀργοσαλεύει μὲς στὴν κοινοτυπία τὴν ἀπορίχνουμε ἀμέσως, στρεφόμενοι μὲ λαχτάρα πρὸς τὶς ἄφθονες πηγές, τὶς βρυσομάννες. Κι ἔπειτα δὲν ἔχομε καιρὸ ν' ἀργοποροῦμε στὸ διάβα μας. Εἴμαστε βιαστικοί. Οἱ ἀνάγκες μας εἶναι ἐπιταχτικὲς κι οἱ ἀπαιτήσεις τῆς ὑγείας μας βίαιες.

Δ. Ε. ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ

MÉREJKOWSKY

Ο ΘΑΝΑΤΟΣ

TOY LEONARDO DA VINCI

1452 - 1519

Στὸ κέντρο τῆς Γαλλίας, δεσπόζοντας τοῦ Loire, βρισκόταν ὁ βασιλικὸς πύργος τοῦ Amboise.

Τὸ βράδυ, κατὰ τὸ δειλινό, ἀντανακλοῦσε μέσα στὸν ἐρημικὸ ποταμό, χρυσίζοντας, ἀύλος σὰν δπτασία, ἀερώδης σὰν σύννεφο.

Ἄπὸ τὸ πύργο ἡ θέα ἐκτινόταν σ' ἕνα δάσος ἀπὸ δρῦς, σὲ λιβάδεια καὶ στὲς ὅχθες τοῦ Loire, ποὺ τὸ καλοκαῖρι μεταμορφονόταν σὲ ἀπέραντες ἐκτάσεις ἀπὸ κατακόκκινες παπαροῦντες.

Αὐτὴ ἡ γεμάτη διμήλη κοιλάδα, ξαναθύμιζε τὴν Λομβαρ-